

Nr 223.

Av herr **Borell m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om kvarlåtenskapsskatt m. m.*

I proposition nr 34 till innevarande års riksdag framlägger Kungl. Maj:t förslag dels till förordning om kvarlåtenskapsskatt utgörande en påbyggnad av den nuvarande arvs- och gåvobeskattningen, dels ock till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva, avseende en omläggning av de nuvarande skatteskalorna. Den nya kvarlåtenskapsskatten avses att utgå å kvarlåtenskapen efter avliden person. Såsom kvarlåtenskap i detta hänseende anses egendom, för vilken skall utgå arvsskatt enligt 1914 års förordning, dock att i kvarlåtenskapen skall medräknas andel i värde understigande 1,000 kronor, som på grund av arv eller testamente tillkommer efterlevande make, barn eller adoptivbarn eller avkomling till barn eller adoptivbarn samt annan andel, som icke uppgår till värde av 200 kronor, å vilka andelar enligt 1914 års förordning skatt icke beräknas. I den beskattningsbara kvarlåtenskapen ingår icke efterlämnad makes giftorätsandel. Kvarlåtenskapsskatten börjar först vid ett arvfallet belopp av 20,000 kronor. Skatten på arvslotter utgår enligt samma fyra arvsklasser som nu. För make och bröstarvinge föreslås ett skattefritt belopp på 20,000 kronor, i stället för nuvarande 1,000 kronor, för arvsklasserna II, III och IV föreslås höjning av det skattefria beloppet från nuvarande 200 kronor till för klass II 2,000 kronor och för klasserna III och IV 1,000 kronor. För den viktigaste arvsklassen, alltså för make och bröstarvingar, skulle den nya kombinerade skatten bli något om än obetydligt mildare än för närvarande, så länge den skattpliktiga kvarlåtenskapen icke överstiger 50,000 kronor, d. v. s. därest make efterlever, i regel en samlad förmögenhet i boet på 100,000 kronor, men därefter stiger skatten i skarp progression. Exempelvis uppgår den kombinerade skatten i arvsklass I, under antagande av tre andelar, å en beskattningsbar kvarlåtenskap av 70,000 kronor till 3,088 kronor mot för närvarande 1,996 kronor 50 öre, å 100,000 kronor till 6,736 kronor mot för närvarande 3,096 kronor och är således redan vid detta belopp mer än fördubblad, å 200,000 kronor med 25,870 kronor mot nu 7,740 kronor, å 500,000 kronor med 105,296 kronor mot nu 23,487 kronor, å 1,000,000 kronor med 257,898 kronor mot nu 59,992 kronor 50 öre och fortsätter att stiga till den når sitt maximum med 32.80 procent, vilket inträffar, då den skattpliktiga kvarlåtenskapen uppgår till 6,225,000 kronor. Enligt nu gällande bestämmelse är inom denna arvsklass maximum 10 procent, som uppnås vid en arvslott av 1,000,000

kronor, d. v. s. efter tre lotter räknat en samlad kvarlåtenskap av 3,000,000 kronor.

För vidare jämförelse må meddelas att, beträffande de främmande länder, som omnämnas i propositionen, maximiskatten för kvarlåtenskap, när denna tillfaller tre barn, stannar i Danmark vid 12.63 procent, i Finland vid 10 procent, i Frankrike vid 13.79 procent och i Tyskland vid 15 procent eller således vida lägre belopp än de i propositionen föreslagna. I Norge är motsvarande procenttal 29.24. Endast England ligger högre med 45.55 procent, men detta först vid en så oerhörd förmögenhet som 30,000,000 kronor. För måttliga förmögenheter däremot är siffran väsentligt lägre och utgör exempelvis för 300,000 kronor 7.93 procent mot enligt propositionen 16.76 procent och för 3,000,000 kronor 24.76 procent mot propositionens 30.78 procent. Härvid är ock att märka att i England icke såsom hos oss utgår någon årlig förmögenhetsskatt.

I de övriga arvsklasserna är skärpningen väsentligt starkare och utgör maximum i klass II 36 procent, i klass III 39.20 procent och i klass IV 42.40 procent mot nuvarande respektive 15.15 och 20 procent.

I fråga om skatten för gåva innebär förslaget en komplettering av den nu utgående skatten, så att densamma i huvudsak skulle komma att täcka även kvarlåtenskapsskatten.

Enligt uppgift i propositionen beräknas de föreslagna åtgärderna medföra, att inkomster av ifrågavarande beskattning, nu beräknade till omkring 15,000,000 kronor, komma att stiga med omkring 25,000,000 kronor.

Även om det medgives, att i nu rådande situation den på enskilda händer samlade förmögenheten måste lämna större bidrag än hittills skett till täckande av statens utgifter och att det ur åtskilliga synpunkter är lämpligare, att detta bidrag uttages genom en ökad arvsbeskattning än genom en ytterligare skärpning av den skatt på förmögenhet, som uttages i samband med inkomstskatten, så resa sig dock mot det i propositionen framlagda förslaget, som avser att införa en skattebelastning ofantligt mycket högre än i flertalet andra länder, de allvarligaste betänkligheter. Innan vi ingå på en närmare granskning av detta förslag synes det oss böra framhållas, att det, på sätt redan tidigare anförts i en av herr Trygger m. fl. avgiven motion, måste anses principellt oriktigt och ur budgettekniska synpunkter olämpligt att reservera en viss inkomstkälla, i förevarande fall den föreslagna nya förmögenhetsbeskattningen, för amortering av lån, som upptagits för visst ändamål, utan att amorteringen synes böra ske efter samma regler, som för statslån i allmänhet. Ännu mera betänkligt synes det oss vara, att — särskilt under nu rådande svåra och även för framtiden synnerligen ovissa ekonomiska situation — amorteringsplan för nämnda upplåning från början fastställes, då det med ganska stor sannolikhet kan förutses att, om värdeminskningen fortgår, den av regeringen förutsatta amorteringsplanen icke kan hållas utan ytterligare skärpningar av ifrågavarande beskattning. Den tilltänkta sam-

mankopplingen av upplåningen och förmögenhetsbeskattningen skulle då kunna leda till så långt gående ingrepp på det privata kapitalet, att den enskilda företagsamheten, som dock är den viktigaste drivfjädern för all ekonomisk utveckling, förklarades. Redan det nu föreliggande skatteförslaget är av den art, att det måste komma att utöva en synnerligen menlig inverkan i angivna hänseende. Då man betänker, att i bouppteckning efter avliden person värdena å fastigheter måste upptagas till taxeringsvärdet, vilket under nuvarande förhållanden i flertalet fall vida överstiger förräntnings- och försäljningsvärdet, är det uppenbart, att en förmögenhetsbeskattning sådan som den föreslagna, i fråga om dödsbon med medelstor eller större kvarlåtenskap och i vilka fast egendom ingår som den huvudsakligaste tillgången, kan verka rent ruinerande för de enskilda. I sådana liksom i åtskilliga andra fall kan ifrågavarande beskattning, om den genomföres, i själva verket komma att innebära verklig förmögenhetskonfiskation. Att densamma över huvud taget måste komma att utöva en synnerligen prohibitiv inverkan på sparviljan och kapitalbildningen inom landet, med alla de menliga följder, som därav uppstå för hela vårt ekonomiska liv, synes oss vara ställt utom allt tvivel. Här emot uttalar departementschefen i propositionen, att, i den mån nämnda uppfattning om beskattningens betydelse för den enskilda kapitalbildningen har någon grund, detta synes böra leda till det resultat, att förmögenhetsskatterna i första rummet böra tagas i bruk för sådana ändamål, som innebära att kapital bildas i det allmännas hand eller med bistånd från det allmänna, alltså för en ökning av tillgången på varaktiga nyttigheter och icke såsom hittills användas för löpande utgifter. Om vi fatta detta uttalande rätt, innebär detsamma, att den nuvarande enskilda verksamheten, åtminstone i viss utsträckning, skall ersättas med statsdrift, finansierad med tillgångar, som på skattevägen tagits från de privata förmögenheterna, eller med enskild av staten med sådana medel subventionerad verksamhet. Detta uttalande, som bottnar i en rent socialistisk tankegång, klarlägger måhända det djupast liggande motivet för det nu framlagda förslaget. Det torde i detta sammanhang vara skäl att undersöka, om och i vilken omfattning finansministerns syfte att genom sådan statsdrift och subventionerad enskild verksamhet skapa en ökning av tillgången på varaktiga nyttigheter kan komma att förverkligas. Så vitt framgår av hittills uppdragna riktlinjer för de åtgärder, som skola vidtagas för arbetslöshetens bekämpande med tillhjälp av de ifrågasatta lånemedlen eller således slutligen med de inkomster, som inflyta genom den nya arvsbeskattningen, ingår i dessa åtgärder i betydande omfattning utförande av arbeten, som måste betecknas som improduktiva eller åtminstone icke i den mening produktiva, att de förränta nedlagt kapital. Vad den ifrågasatta subventionen åt enskilda företag beträffar, är det uppenbart, att densamma, i vad den på rationellt sätt inriktas på stödjande av jordbruket och den mindre industrien, kan bli till verkligt

stöd för folkhushållningen i dess helhet, men innebär en sådan subventionsverksamhet i övrigt allvarliga vådor. Genom densamma kan lätteligen den nuvarande med hänsyn till marknadsläget alltför höga lönenivån komma att fastläsas till skada för näringslivet, och en konstlad produktion uppammas, vars produkter icke kunna finna åtgång till priser, som ens täcka framställningskostnaderna, och vilka produkter, när de lagras, komma att minskas i värde. I sådana fall medför subventionsförfarandet verklig kapitalförödelse. Det är sålunda uppenbart, att vid sådant förhållande åtminstone en stor del av den till staten indragna privata förmögenheten ingalunda kommer att öka tillgången på sådana nytigheter, som genom avkastning bidrager till lättandet av statens finansiella ställning utan kommer att användas antingen till fyllande av dagens direkta försörjningsbehov eller eljest till en företagsamhet, om vilken kan sägas, att den möjligen utgör bot för dagen, men gör situationen för framtiden sjufallt värre.

På samma gång som genom förslaget i fråga en synnerligen stark skärpning i beskattningen — motiverad med det trängande behovet av ökade statsinkomster — sker i fråga om de medelstora och större förmögenheterna, är regeringen beredd att i väsentlig omfattning höja de skattefria beloppen. Regeringens skäl härför äro måhända icke alltför svårbegripliga. Åtgärden är emellertid enligt vår mening sakligt sett omotiverad. De på de härunder hänförliga mindre förmögenheterna fallande skatterna äro nämligen föga kännbara, och några klagomål över dem har veterligen icke försports, men de utgöra i sin mångfald dock en skattekölla, som ingalunda är att förakta och som måste växa i betydelse i samma mån, som strävandena att åstadkomma en nivellering av förmögenhetsförhållandena krönas med framgång, om över huvud taget där-efter någon förmögenhetsbeskattning kan ifrågakomma. Vad som där-emot är ojämförligt mycket mera kännbart för delägare i stärbhus, är den skatt till stat och kommun för av en avliden under livstiden uppburen inkomst, som förfaller till betalning efter dödsfallet. Denna börda är givetvis alldeles särskilt tung, där den avlidne haft mera betydande inkomster av arbete, men ej efterlämnar förmögenhet eller endast mera oväsentlig eller svårrealiserbar sådan.

De olägenheter och vådor, som den ifrågasatta skärpta förmögenhetsbeskattningen medföra, äro emellertid av den art, att i jämförelse med dem den föga betydande skattelättnad, som de föreslagna skattefria beloppen skulle medföra för vissa befolkningsgrupper, exempelvis den egentliga bondeklassen och småbrukareklassen, icke kan tillmätas någon egentlig betydelse. Såsom av det redan anförda framgår, måste nämligen nämnda beskattnings genomförande medföra en synnerligen ogynnsam inverkan på sparviljan och kapitaltillgången med därav följande svårigheter för det produktiva näringslivet, framträdande bland annat i växande svårigheter att bereda sysselsättning för landets arbetare. Härav

måste bli en ofrånkomlig följd, att de ekonomiska svårigheterna, särskilt för lantbruket, som för avsättning av sina produkter under senare år i allt högre grad blivit beroende av hemmamarknaden, komma att ytterligare skärpas. Härtill kommer ock såsom en synnerligen viktig omständighet, att, även om den svenska kapitalmarknaden hittills varit relativt gynnsam för tillgodoseende av näringslivets lånebehov mot relativt låga räntor, ett insläende på den väg finansministern anvisar ovillkorligen måste medföra dels en ansträngning av nämnda marknad med därav följande stigande räntor, dels ock i väsentlig mån ökade utbud av fastigheter till försäljning med därav följande ytterligare sänkning av fastighetsvärdena och ty åtföljande ökade kreditvärigheter, allt omständigheter, som uppenbarligen, ej minst för jordbruket, är av den största betydelse.

Trots sin allmänna inställning till förevarande skatteproblem synes ej ens finansministern hava kunnat värja sig för vissa betänkligheter. Dessa hänföra sig emellertid, så vitt av hans motivering framgår, allenast till de svårigheter, som under vissa förhållanden kunna vara förbundna med erläggandet av för fast egendom utgående, kanske betydande skatt. Samma farhågor kunna givetvis göras gällande även beträffande övriga förmögenhetsobjekt utom möjligen kontanta penningar och andra i varje ögonblick till sitt fulla värde realiserbara tillgångar. De betänkligheter, som sålunda uppstått, avvisas emellertid anmärkningsvärt lätt med en hänvisning till medgivna lättnader i fråga om anstånd med skattebetalningen. Redan nödvändigheten att bevilja sådant anstånd utgör emellertid bevis för att skattebelastningen måste anses över hövan tyngande, och den skada för näringsliv och företagsamhet, som därav är en följd, undanröjes ingalunda av den mot räntegottgörelse medgivna uppdelningen av likviden på flera år. Den skuldsättning till staten, som därav blir en följd, kan givetvis i hög grad försvåra eller omöjliggöra för arvinge att fortsätta en av arvlåtaren bedriven verksamhet och således minska eller beröva arvingen den avkastning därav, som han eljest kunde utvunnit.

I detta sammanhang synes böra påpekas, att det såsom redan tidigare antytts, torde kunna dragas i tvivelsmål, huruvida de framlagda kalkylerna angående den merinkomst, som skulle uppkomma genom den skärpta skattelagstiftningen verkligen äro hållbara, och huruvida den beräknade merinkomsten i själva verket kommer att i sin helhet inflyta. Det är givetvis vanskligt, att i dessa tider med alltjämt fallande värden grunda kalkyler på ekonomiska förhållanden under gångna år och till ovissheten om kalkylernas hållbarhet bidrager det förhållandet, att med de föreslagna oerhört skärpta skattebeloppen medgivandet att fördela dem på ett flertal år kommer att utnyttjas i vida större omfattning än hittills, vilket i sin ordning medför en ökad ovisshet om uppbördens slutliga resultat.

Såsom av det ovan anförda framgår kunna vi icke biträda det föreliggande förslaget. Utan våda kan enligt vår mening något större merbelopp icke uttagas av ifrågavarande skattekölla, men med hänsyn till det oavvisliga behovet av ökade inkomster för statsverket för täckande av ofrånkomliga statsutgifter, anse vi oss dock, om än med tvekan, böra föreslå att på ifrågavarande väg uttages ett merbelopp av omkring 5,000,000 kronor, men bör detta enligt vår mening ske ej genom införande av en ny beskattningsform utan genom skärpning av de i 1914 års förordning angivna skatteskalorna på det sätt att, med bibehållande av nuvarande skattefria belopp i samtliga arvsklasserna, i klass I nuvarande skatteskala bibehållas för arvslott till och med 100,000 kronor, varefter progressiviteten gradvis ökas, samt att i de övriga klasserna progressiviteten ökas från början och i högre grad än i klass I, med iakttagande av att progressiviteten i IV klass blir väsentligen högre än i klasserna II och III.

Under återopande av vad vi anført hemställa vi alltså, att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition, antaga följande

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva.

Härigenom förordnas, att 19 § förordningen den 19 november 1914 om arvsskatt och skatt för gåva skall erhålla följande ändrade lydelse:

19 §. Skatt beräknas icke — — — 200 kronor.

I övrigt beräknas skatten enligt denna

Tariff.

Klass I. För andel..... adoptivbarn.

Andelsbelopp Kronor	Procenttal	Skattebelopp Kronor	Ökning för varje fullt 100-tal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna andelsbeloppen Kronor
1,000	0.75	7.50	1.25
2,000	1.00	20	1.50
4,000	1.25	50	2.00
6,000	1.50	90	2.50
8,000	1.75	140	3.00
10,000	2.00	200	3.50
12,000	2.25	270	3.50
15,000	2.50	375	3.50

Andelsbelopp	Procenttal	Skattebelopp	Ökning för varje fullt 100-tal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna andelsbeloppen
Kronor		Kronor	Kronor
20,000	2.75	550	3.50
30,000	3.00	900	4.00
40,000	3.25	1,300	4.50
50,000	3.50	1,750	6.50
60,000	3.75	2,400	6.50
75,000	4.00	3,375	7.50
100,000	4.25	4,250	10.25
150,000	6.25	9,375	11.25
200,000	7.50	15,000	10.50
400,000	9.00	36,000	15.00
600,000	11.00	66,000	19.00
800,000	13.00	104,000	23.00
1,000,000	—	—	—

För andel, som uppgår till 1,000,000 kronor eller därutöver, utgör skatten 15 kronor för varje fulla 100 kronor.

Klass II. För andel stiftelse.

Andelsbelopp	Procenttal	Skattebelopp	Ökning för varje fullt 100-tal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna andelsbeloppen
Kronor		Kronor	Kronor
200	1.00	2.00	1.65
500	1.40	7.00	2.10
1,000	1.75	17.50	3.15
2,000	2.45	49.00	4.55
3,000	3.15	94.50	5.95
4,000	3.85	154.00	7.35
5,000	4.55	227.50	9.45
10,000	7.00	700	9.80
20,000	8.40	1,680	12.60
60,000	11.20	6,720	14.70
100,000	12.60	12,600	15.40
200,000	14.00	28,000	17.50
400,000	15.75	63,000	21.00
600,000	17.50	105,000	24.50
800,000	19.25	154,000	28.00
1,000,000	—	—	—

För andel, som uppgår till 1,000,000 kronor eller därutöver, utgör skatten 21 kronor för varje fulla 100 kronor.

Klass III. För andel hushållningssällskap.

Andelsbelopp	Procenttal	Skattebelopp	Ökning för varje fullt 100-tal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna andelsbeloppen
Kronor		Kronor	Kronor
200	1.75	3.50	3.50
500	2.80	14	4.20
1,000	3.50	35	7.00
2,000	5.25	105	10.50
3,000	7.00	210	14.00
4,000	8.75	350	17.50
5,000	10.50	525	21.00
6,000	12.25	735	21.00
7,500	14.00	1,050	19.60
10,000	15.40	1,540	17.50
30,000	16.80	5,040	19.60
60,000	18.20	10,920	21.00
120,000	19.60	23,520	22.40
240,000	—	—	—

För andel, som uppgår till 240,000 kronor eller därutöver, utgör skatten 21 kronor för varje fulla 100 kronor.

Klass IV. För andel är (danaarv).

Andelsbelopp	Procenttal	Skattebelopp	Ökning för varje fullt 100-tal kronor, som faller mellan de i kol. 1 angivna andelsbeloppen
Kronor		Kronor	Kronor
200	1.75	3.50	3.50
500	2.80	14	4.20
1,000	3.50	35	7.00
2,000	5.25	105	10.50
3,000	7.00	210	14.00
4,000	8.75	350	17.50
5,000	10.50	525	20.30
10,000	15.40	1,540	21.70
30,000	19.60	5,880	28.00
60,000	23.80	14,280	29.40
120,000	26.60	31,920	29.40
240,000	—	—	—

För andel, som uppgår till 240,000 kronor eller därutöver, utgör skatten 28 kronor för varje fulla 100 kronor.

Denna förordning träder i kraft den 1 april 1933. Beträffande arvsandel efter person, som avlidit före lagens ikraftträdande, och, såvitt angår gåvoskatt, gåva, för vilken deklaration dessförinnan avgivits, skola dock äldre bestämmelser äga tillämpning.

Stockholm den 27 januari 1933.

<i>Th. Borell.</i>	<i>K. J. A. Gustafsson.</i>	<i>Gösta Bagge.</i>
<i>O. A. Ernfors.</i>	<i>Erik Anderson.</i>	<i>Gustaf Ehrnberg.</i>
<i>A. O. Frändén.</i>	<i>Gustaf Velandér.</i>	<i>A. W. Rydberg.</i>
<i>O. A. Nordborg.</i>	<i>Ivar Öhman.</i>	<i>G. A. Björkman.</i>

